

Tekstsocialisation – Børns tekstforhold

Publ. som kapitel 3 i Jørn Erslev Andersen, Flemming Mouritsen og Erik Østerud: Socialisationskritik og tekstarbejde, s. 11- 42, i Forskningsrapport tekstanalyse textteori, nordtext 5, 8. årgang 79. Institut for nordisk sprog og litteratur, Aarhus Universitet 1979.

Som omtalt i det foregående medfører fagtraditioner og institutionsmæssige forhold vanskeligheder for etableringen af erfaringsorienterede læreprocesser. Problemerne ligger ikke blot her. Mindst lige så vigtig er den side af sagen der har med de involveredes forhistorie at gøre. Vi har forud gennemgået et langt undervisnings- og socialisationsforløb, der i høj grad indvirker på vores måde at arbejde med tekster, bruge tekster, forstå tekster. Forenklet sagt kan man sige, at den proces samlet har ført til, dels et *konsumpræget passivt tekstforbrug*, dels til et *snævert intellektualistisk tekstforhold*. Det er en proces, der for alvor sætter ind med skolealderen og opretter en mere eller mindre uerkendt »selvfølgeliggjort« opfattelse af tekster som fikserede produkter, hvadenten det er som objekter for konsum og behovstilfredsstillelse – eller det er som øvelsesstykker for kritisk, begrebslig distanceret forståelse.

Her er tale om to former for tekstforbrug, der ikke let kan bringes i et egentligt forhold til hinanden, men fungerer ubearbejdet i adskilte sfærer. I vores sammenhæng er det afgørende nok opskolingen i analytiske forholdsmåder, der er bestemt ud fra kompetencegivende institutionsnormer, dvs. med et præg af udvendighed i forhold til det tekstforbrug, der har med behovstilfredsstillelse og umiddelbar egen erfaring at gøre. Denne adskilthed betyder også en underlæggelse under den

fremmedbestemthed, der styrer såvel institutionssituationen som forbruget af medieprodukter, mens en *produktiv erfaringsudviklende tekstpraksis* blokeres.

Dette er imidlertid kun den ene del af den bagage, vi har med, omend det er en del, der er pakket godt og solidt ned, som overgriber og skjuler andre erfaringer og forholdsmåder til tekster. Vores »tekst«-socialisation rummer andre dimensioner. De er mindst lige så vigtige at få fat i, men kun lidt påagtede. Deres art skal antydes i det følgende. De går tilbage til dengang vi lærte os at bruge munden til også at sige lyde med. De fortsætter sig videre frem også i den universitære sammenhæng, men her overlejlrede og uforarbejdede, fx i form af de omtalte udgrænsede aspekter ved tekstforholdet (som fantasi, fascination, meddigten m.v.).

Små børn fungerer åbent aktivt i forhold til sprog og »tekster«. Groft sagt kan man sige, at det udvikler sig i to hovedspor. For det første er der hele den sammenhæng, der går under betegnelsen børnetraditioner (fra lege, rollelege til mere tekstlige udfoldelser som remser, historier o.lign.). Her er tale om en virksomhed, hvor »tekst«forholdet har karakter af produktion (formidlingsleddet er ikke vareform eller institution, men fleksibel tradition, dvs. akkumuleret erfaring og socialt fællesskab). *Teksterne er redskaber for subjektiv og kollektiv produktion af livsomstændigheder og erfaringer, for socialt samkvem*

og *ytring*. Dette aktive tekstforhold er nok dominerende i de tidligste faser, mens det senere specielt fra skolealderen mere og mere antager karakteren af subkultur for at ende som fragmentariske brokker af en sammenhæng. Hvorom alting er så ligger her en sammenhæng, der rummer alternative udviklingsmuligheder og som sætter det senere tekstforhold i relief.

Der er flere grunde til denne afviklingsproces. Et af momenterne i den er, at et stigende forbrug af medieprodukter erstatter og omfunktionerer denne selvvirksomhed. Den *omfunktioneres til passivt isoleret konsum*. Men heller ikke i det stykke er børn kun »ofre« for teksterne. Små børns forhold til fx børnelitteratur er ligeledes aktivt. De omsætter teksterne, producerer dem så at sige i deres egne hoveder, omend det er en produktivitet på teksternes præmisser og af en anden art end den førnævnte. Selv i deres opslutthed er der et aktivt moment. En aktivitet vi stadig har sporene af, om ikke andet så i erindringen om intensiteten og den fræsende *fantasiproduktivitet* i læsning af fx indianerromaner. Gennem behovsantænding og fascination udløser teksten en aktiv bevidsthedsproduktion. Yderligere har børn i legene redskaber til at få dem omsat i det sociale felt (fx i indianerlege). De har også i øvrigt et ret pragmatisk forhold til tekster. De reagerer på dem ud fra egne behov og erfaringer op mod dem. De er derved ikke fuldstændig underlagt tekstens præmisser og den passive selvfølgelighed i tekstforholdet. (Et af de grundlæggende problemer omkring tekstarbejde med større børn er det at de ikke reagerer contra på tekster ud fra deres egen erfaring, men lader teksterne evt. forfalskninger køre af med sig). Den ofte forvrængede karakter ufortalt er der tale om et brugsfor-

hold til teksterne af en anden art end det blot og bart kompensierende. Dette sidste får imidlertid i udviklingens løb større og større dominans. Grundene til dette kan søges i børns sociale livsomstændigheder og socialisationsbetingelser. Et af processens initierende momenter er teksterne fascinationskraft.

I begge de omtalte tekstspor (tekstreception og tekstproduktion) ligger således (mod)potentialer, som dels er vigtige at undersøge (videnskabeliggøre), dels kan være baggrund for et ændret tekstbegreb og dels kan give baggrund for didaktisk og modsocialiserende praksis.

Udover teksters funktion i socialisationsprocessen, deres tematisering og transformation af socialisationsforhold, deres evt. modsocialiserende potentialer er der således også en dimension i tekstforholdet der har med tekster som social praksis at gøre – *på den ene side tekster som led i produktiv virksomhed, på den anden medieprodukternes tendentielt fremmedbestemte omfunktionering og blokering af denne virksomhed*.

Tekster som led i social praksis

I børnelitteraturen er en række forhold mere enkle, andre problemer bliver til gengæld mere påtrængende. Det sidste gælder dens sociale funktionsforhold og specielt de aspekter, der har med forbruget af den at gøre. Generelt at bestemme børnelitteraturens funktion som socialisationsinstans er en banalitet, at specificere denne funktion, for ikke at tale om kritiske forholds måder over for den, er til gengæld inkompleks og fremtvinger bl.a. overvejelser omkring tekstbegreb, analysemæssig og didaktisk praksis. Intellektualistisk analysepraksis bliver eksempelvis en snæver metode når det drejer sig om brug og

arbejde med tekster i forhold til børn.

Det traditionelt videnskabelige teoretiske og analytiske arbejde bliver klart et hjørne i det hegn, der handler om tekster – produktion af tekster, konsum af tekster, teksters funktion – som social praksis. Dvs. som mere eller mindre institutionaliseret led i det samfundsmæssige socialisationsapparat. Denne snæverhed bliver især tydelig i forbindelse med de omtalte potentialer omkring tekster og udtryk, der er synligt virksomme hos børnene.

Fremmedbestemt institutions- og vareformidlet tekstforhold

Et grundtræk i det kapitalistiske samfunds (børne)socialisation er, at den stadig mere gennemgribende samfundsmæssiggøres, specialiseres og funktionaliseres. Det betyder også at den indlejres i fremmedbestemte livsforhold og organisationsformer underlagt herredømme-interessernes funktionalistiske logik. Den hersker ikke restløst, men producerer selv subjektive og kollektive modstandsblokke og »fejl«-funktioner, der så fremkalder yderligere løsningstiltag. De kan være af institutionel art eller have form af en markedsføring af specialiserede vareprodukter, fx et vareprodukt i den niche modstanden åbner. Socialisationen formidles som en i rammerne fremmedbestemt proces, der gennemgribende tilrettelægger barnelivet gennem familie, institutioner, fritidsorganisering, varekonsum og mediekonsum. Dagliglivet struktureres, kontrollen materialiseres i livsforholdene og menneskelige *relationsforhold erstattes og organiseres af institutions- og vare formidlede relationer*. Disse træk er generelle og samtidig alders-, køns- og klassespecifikke.

Teksten som led i produktion af livs-omstændigheder

Subjektiv og kollektiv produktion og organisering af egne livsomstændigheder blokeres direkte som indirekte. Dette gælder såvel organisering af socialt samvær som produktion og ytring af egeninteresse, erfaring og behov, ligesom redskaberne til selvforvaltning af de dele afstumpes. Dette forhold er specielt synligt i børnehøjde, idet en af betingelserne for at socialisationen kan fungere er, at der udvikles et råstof (subjektivt og socialt), som den kan produceres på, dvs. at børnenes potentialer og anlæg udvikles i en bredspektret form. Børnetraditionerne er således eksempel på udviklingen af »tekstlige« redskaber for en sådan selvvirksomhed. De er udtryk for en produktion og organisering af egne omstændigheder – ganske vist med en hel række modifikationer, for de svæver ikke uden for det hele. Alligevel synliggør denne sammenhæng grundlæggende forhold omkring tekster (kulturprodukter) og deres funktion, fordi den overskrider og bryder selvfølgeligheden i forhold til »skrift«-fikseringen.

Kasernerung og amputering af disse potentialer er grundkarakteristika i socialisationsprocessen, atomistiske øvelser og konsum bliver proteser og dulmemidler som kompenserer selvvirksomhed og aktiv tilegnelse: Først lærer vi – først tilegner børnene sig sproget, så får de lært at regulere kæften og fx i skolen at holde den lukket og kun åbne den når fremmede stemmer taler gennem den. Først lærer vi dem – først lærer de sig at gå, siden går det ud på at sidde stille, når de ikke går med afmålte skridt ad tilmålte gange.

På lignende vis er forholdene omkring tekster og andre medieprodukter fremmedbestemt. Selvvirksomhed, aktiv tileg-

nelse af erfaringer og behov og organisering af det sociale samvær sådan som det er til stede i børns sproglige produktivitet omfunktioneres gennem bl.a. skole og medieprodukter. Her er en art arbejdsdelingsforhold mellem den institutionsformidlede kvalificering af børnene på den ene side og den medieformidlede ideologiske og sociale iscenesættelse af dem og deres livsomstændigheder på den anden. *Medieprodukternes funktion er overvejende kompensatorisk*: for det første i det organiserende indgreb i de sociale relationsforhold, for det andet i besvarelsen og bearbejdelsen af de behov som livsforholdene fremkalder – spændinger og konflikter opsuges, erfaringer og bevidsthed organiseres. Medieprodukternes ideologiske effekt mener jeg således er underordnet transformationen af og *indgrebet i de sociale omstændigheder*. (Det der undertrykkes og kompenseres er ikke så meget bestemte behov, bestemte erfaringer, bestemte forståelser osv. som det er den virksomhed, der producerer og formidler dette. Det er den der besættes og fremmedbestemmes af bl.a. medieprodukterne).

Det ene felt, der påkalder sig forskningsmæssig og didaktisk interesse er således det store uopdyrkede område, der har med børns »tekst«-praksis, med deres tekstproduktivitet og tekstreception at gøre.

Det andet felt er det mere opdyrkede, der har at gøre med tekstprodukters funktion i socialisationsprocessen aktuelt og historisk, omend det går under betegnelsen »det udvidede tekstbegreb« og er det samfundsmæssigt dominerende, er det at betragte som et delområde og i det følgende skitseres derfor nogle aspekter i analysearbejdet med disse tekstproduk-

ter med sigte på en overskridelse af den snævre funktionskritik.

Medieprodukternes funktion i socialisationsprocessen

I forhold til andre socialisationsinstanser er det særtegnende for medieprodukterne, at *de formidles i vareform*, hvad der bestemmer deres funktion og udformning i en række tendenser. Udpræget er tendensen mod masseproduktion og produktionalisering. Rationaliseringen udvikles i en dobbelthed af omkostningsbestemte faktorer og egnethed til at fremkalde konsum. Produktet indrettes på at kunne besvare de behov, der udspringer af forbrugernes livsbetingelser. Disse fremstår på deres side af den økonomisk/socialt udvikling med det pres og den fremmedbestemthed, som livsforholdene udsættes for. Oplevelser af mangel, afmagt, isolation, konflikt og undertrykkelse og af de behov, det udløser, kan kompenseres gennem varekonsum og fastholdes i en kronisk rituel besværgelse. Det betyder dels en markedsudvidelse for produkterne og en specialisering af dem mod at kunne besvare bestemte behov. Og det betyder at medieprodukterne fungerer som stadig vigtigere integrationsmidler.

Denne tilpassende funktion udløses på to planer: For det første gennem *medieprodukternes indgreb i livssituationen*. De tilrettelægger den fysiske og materielle. *De organiserer som tendens folks sociale samvær*, deres sociale produktivitet, deres krop, sanser og deres bevidsthed. På alle disse planer sker der en passivering og isolering. Situationen fremmedbestemmes. Subjekters og fællesskabers selvorganisering blokeres. Således virker medieprodukterne (stadig som tendens) blokerende ind på ytring og udvikling af egen erfaring.

For det andet fungerer medieprodukterne tilpassende gennem deres »indhold« og æstetiske formning i en *organisering af sanser, erfaring, behov og bevidsthed*. Egeninteresser og de enkeltes såvel som fællesskabers og klassers erfaringsdannelse opsuges og omfunktioneres. Den reduceres til et afsæt for som oftest ideologisk bestemte virkelighedsbilleder. Disse bearbejder og er modelleret over reelle behov og konflikter (deraf deres brugsværdi), men de besvares i en fordrejning. Den samfundstilstand, som er oprindelsen til dem legitimeres. Det passive konsum bliver konfliktløsningsmiddel gennem compensation. Samtidig isoleres den enkelte fra de fællesskaber, der rummer mulighed for alternativ erfaringsdannelse og ytring og for produktiv behovsopfyldelse.

Medieproduktionen og dermed børnelitteraturen er på denne vis en funktion i socialisationen og udgør sammen med institutionerne et omfattende samfundsmæssigt system, der langt hen strukturerer barnelivet materielt, socialt og bevidsthedsmæssigt. Det tjener til integration og kvalificering af den opvoksende slægt. Dette ligger ikke i mediernes natur, men udspringer af de interesser, der dominerer dem. De rummer modsætningsvise potentialer. De sætter sig undertiden igennem i forskellige typer af produkter (et eksempel er P4 som organiseringskanal for ungdommens erfaringsdannelse, et andet er visse teksttypers ytring af undertrykte erfaringer).

I denne skitse er hovedtendenserne markeret. Der er som nævnt indbyggede modsætninger i stoffet. Visse typer børnelitteratur har således andre muligheder i sig. Det gælder også nogle af de typer, der ikke direkte er produceret som kritisk modproduktion. I det hele taget går pro-

dukterne ikke restløst op i denne funktionalitet. De er netop udtryk for modsætninger. De besvarer behov, som udspringer af oplevelsen af undertrykkelse, ligesom de (hvor forvrænget det kan være) ytrer undertrykte kropslige, æstetiske og sociale behov.

Det æstetiske udtryk såvel som fantasi og erfaring fordrejes under vareformens regimente. Men det kan være vigtigt at fastholde det og æstetisk praksis som en dimension i erfaringen op mod den teoretiske intellektualiserings primat – så sandt som denne heller ikke er herredømmefri. Det æstetiske udtryk er et redskab der organiserer (producerer) og integrerer behov, sanser, bevidsthed og krop, erfaring og interesser (ligesom det, hvad der kan være svært at få øje på bagom vareformernes beslaglæggelse af det, er redskab for social praksis. Det rummer således potentielt mulighed for overskridelse af den udparcellerede teoretisk begrebslige forståelse og erfaringsformulering.

Dette er en vigtig dimension at fastholde, fordi den kan åbne for en gennemslagskraftigere kritisk bearbejdelse af teksterne. Det gælder hvadenten ærindet er modproduktion (hvor det er afgørende at besinde sig på komplekset af virkningsfaktorer) – eller det drejer sig om bearbejdelse i pædagogisk praksis, hvor en blot kritisk »afslørende« analyse er mangelfuld. Forståelsen af disse produkters funktionsbetingelser peger hen på en bredere formuleret praksis og en overskridelse af det passive konsum, hvor udviklingen af receptionssituationen bliver central.

Analysefelt

En kritisk analytisk behandling af disse tekster vil ligeledes blive mangelfuld, hvis den ikke forstår stoffet i forhold til dets sociale funktionssammenhænge. En tekst er ikke bare et æstetisk/ ideologisk udsagn. Dens funktion ligger i det bredere felt, som er skitseret ovenfor.

Barnet bestemmer teksten

Teksterne må for at have appel og også brugbarhed have et afsæt i og bearbejde reelle behov, konfliktforhold og livs-omstændigheder, dvs. barnets livssituation bestemmer teksten.

Som hovedtendens transformeres disse forhold over i en anden kulisse. De oplevede og grundlæggende modsætninger og behov opløses og modelleres om i ideologiske strukturer. Livssituationen og dens erfaringssammenhænge er til stede som bearbejdet råstof.

Analysen af teksten i denne dimension kan da forme sig som en aflæsning af, hvorledes denne transformation konkret og specifikt sker i den og som en aflæsning af den (alders-, køns- og klassespecifikke) *realsituation*, som teksten bearbejder, dvs. hvilken børnesituation og real konfliktstruktur teksten er transformeret over og hvorledes dens æstetiske realisering står i forhold hertil og fx udløser bestemte fascinationssekvenser. Herved kan analysen dels give teksten en udsagnskraft om børnenes situation – man vil få noget at vide om den og få noget at vide om teksten, idet realsituationen fungerer som forståelsesramme og redskab for analysen.

Den vil således bidrage til indsigt i, hvorledes socialisationen formidles gennem bevidsthedsprodukter. Endelig kunne der herudfra tænkes praktisk pædagogisk omkring, hvilke muligheder der er

for at bearbejde tekster med børn og også for at producere tekster med børn som led i produktionen af deres egen erfaringsbasis op mod tekstens. En sådan vil kunne give en erfaringsorienteret reaktionsbasis i forhold til teksterne fremfor en snævert analytisk tilgang.

Teksten bestemmer barnet

Den anden dimension i analysen går på en aflæsning af *tekstens tilrettelæggelse af læseren*: a) dels internt i teksten i form af dens iscenesættelse af læserens bevidsthed, sanser og erfaring via struktur, tematisering, fascinationsfelter m.v. b) dels eksternt i tekstproduktets indgreb i og organisering af læserens materielle og sociale situation. En tekst styrer også selve den situation, hvori den konsumeres. Den bestemmer det sociale samvær, organiserer det og beslaglægger andre bearbejdelsesmuligheder, fx dem der har med selvorganisering og selvudtryk at gøre. Medieproduktet er ikke blot et indhold, det tilrettelægger situationer og samværsmuligheder. Også her er det vigtigt at søge mod konkret forståelse af, hvad der sker i de konkrete konsumsammenhænge. Realsituationen er lokalbestemt, historisk bestemt og bestemt af klasse-, køns- og aldersmæssige forhold. Det er den teksten griber ind i.

Vareformen bestemmer teksten

En tredje dimension er analysen af tekstens produktions- og markedsmæssige forhold, dens varefunktion og markedsføring. Det kan aflæses, hvordan dette manifesterer sig konkret i teksten og det kan undersøges i dens forbrugssituation og i dens markedsføring (fx i dens grad af produktrationalisering som i seriebøger og i dens form for specialisering mod en

bestemt funktions- og brugssituation).

Teksterne kan gennem en sådan form for analyse bidrage konkret til indsigt i socialisationsforholdene, ligesåvel som de kan forstås i lyset af denne realsituation. Her er tale om en dobbeltbevægelse som må fastholdes også i undersøgelse af fænomenerne. Det må den også, fordi det er i dette felt mulighederne for modproduktion og alternativ organisering af egne livsomstændigheder og for pædagogiske praksismuligheder bliver synlige, mens ideologi- og funktionskritikken har det med at blive hængende i den restløse afmagt og underlæggelse under den herskende funktionalitet.

Tekster og tekstproduktion kan udvikles til redskaber for organisering af børnenes egen erfaring, behov og udtryk. De kan blive redskaber til at skabe indsigt og ytringsmuligheder, hvor de nu er blokeret. Og de kan blive redskab til at gennembyrde det fremmedbestemte konsum og dets organisering af samvær. Dermed kan de bidrage til at gøre børnene til subjekter for deres livsforhold.

Tekstpædagogik

Når jeg mener det er vigtigt at fokusere på tekstproduktens indgreb og funktionsmåde i det sociale felt er baggrunden arbejdet med børn og børnelitteratur i diverse sammenhænge. Hverken ideologi- eller funktionskritik kommer man særlig langt med. Den bliver bagudvendt og abstrakt og kun indirekte brugbar fx som element i udvikling af modsocialiserende praksis. Den abstrakt analytiske tilgang sætter sig fx i skolesammenhæng let som en ny form for fremmedbestemthed, med det sædvanlige præg af øvelsesstykke og begrebsliggørelse – en anden hurdle der skal overstås før ytringskompetence er

opnået. Resultatet bliver at de erfarings- og ytringsmuligheder som kunne sættes op mod blokaderne ikke udløses. Nogen børn får lært en kritisk forholdsmåde, men den har det med at blive hængende i det generelle og abstrakte som en avanceret fordom uden omsætning i produktiv social og bevidsthedsmæssig praksis. Samtidig ligger det, børn vitterlig kan på de områder brak. Denne analytiske tilgang er ikke rigtig noget modspil mod den teknokratiske socialdannelse, der er ved at blive markedsført som afløser for dannelsesstraditionen.

Noget tilsvarende gælder forsøgene på tekstlig modproduktion. Den har haft ringe gennemslagskraft. Nogen børn læser det, men de foretrækker stadig masseprodukterne Anders And m.v. Det skyldes dels begrænsninger æstetisk, tematisk osv. i teksterne, men også at den konsumsituation, de indgår i er bestemmende, og at masseprodukterne mere direkte besvarer børnenes behov og livssituation. Anders And og Peter Pedal er trods den fantastiske forklædning nærmere på barnelivet med hensyn til erfaringer og behov og kan derved udløse fascination og spændingsudblæsning. De fungerer direkte ind i den sociale situation som kompensatorisk konsum. De transformerer og besvarer realsituation og behov, griber organiserende ind i bevidsthed og behovsstruktur bl.a. i retning af fastholdelse i passivt konsum. Udvikling af andre teksttyper er ikke tilstrækkeligt som modstød. Selve konsumbetingelserne, tekstens sociale omstændigheder trænger sig på som det felt der må bearbejdes. Et afgørende socialisationsmæssigt og didaktisk problem er udviklingen af sammenhænge, hvor også tekster og tekstarbejde bliver brugbare på andre præmisser, hvor de bloke-

rede erfarings- og ytringsmuligheder kan gøres produktive og hvor der kan udvikles arbejdsprocesser, som kan regenerere de erfaringer børn har bl.a. fra deres lege om, at behovstilfredsstillelse (og udvikling) og social organisering kan ske gennem subjektiv/kollektiv tilegnelse og selvvirksomhed. Dvs. erfaringer om alternative muligheder for behovstilfredsstillelse i forhold til dem der tilbyder sig i konsumets kroniske og isolerede skintilfredsstillelse. Børneleg og børns tilegnelse af sprog er eksempler på »kulturelle« udfoldelser der faktisk kan konkurrere med konsumets tiltrækningskraft, hvortil behov og fascination ellers fikseses.

Her ligger et felt som er afgørende i forhold til tekstarbejde, men som er meget lidt udforsket. Opgaven forskningsmæssigt er ikke blot at videnskabeliggøre receptionen som fænomen (fx omkring fascination og transformation af læserens realsituation) og funktion (i dens samfundsmæssige og specifikt socialisationsmæssige betingethed) – den er også at overskride denne teoretisk analytiske dimension i en undersøgelse og udvikling af det æstetiske udtryks behovsmæssige, bevidsthedsmæssige og sociale potentialer som redskab for produktiv (ikke-fremmedbestemt) organisering af livsomstændigheder. Tekster kan forstås som sociale organisations- og produktionsmidler for sprog, behov, sanser, bevidsthed, erfaring og socialitet. Til kritikken af den politiske æstetik hører dens overskridelse i praksis.

I det didaktiske felt ligger en sådan speciel praksismulighed. Den didaktiske opgave i forbindelse med tekster bliver da at udvikle sammenhænge for de omhandlede virksomhedsformer i en praktisering af teksternes produktive og organisatoriske potentialer. Forskningsprocessens in-

tegration i sådanne processer kan være et af dens redskaber.

Forskningsfelter

(I det følgende opregner vi en række forhold, som i forlængelse af synspunkterne i de foregående afsnit, trænger til undersøgelse. Det sker noget punktvis, i form af stikord til de områder, der ligger i udkanterne af det der traditionelt er videnskabeliggjort).

A.

Undersøgelse af teksterne og deres historiske og aktuelle funktionsforhold, af de sociale livsomstændigheder, de transformerer og bearbejder, og af den socialisationshistorie, de er elementer i. Her er to historier at arbejde med, dels den mere instituerede tekst- og socialisationsammenhæng, dels de »folke« kulturelle sammenhænge. Mere specifikt trænger en vægtning af receptionsforholdene sig på (dvs. den æstetiske behovs- og erfaringsbearbejdelse, fascinationsformer m.v.) – og i sammenhæng hermed undersøgelse af tekster og »tekst«-produktivitet som social praksis i brugssammenhænge.

Derudover mere specielt undersøgelse og bearbejdelse af den erfaringsorienterede tekstpraksis og det teksthistoriske arbejde: hvorledes fastholdes på en gang erfaringsorienteringen og den historiske specificitet i tekstarbejdet.

Videnskabsteoretiske undersøgelser af tekstarbejdets traditionsforudsætninger: de hermeneutiske og fænomenologiske traditionaliseringer, som præger tekstarbejdet, må undersøges og historiceres.

B.

Undersøgelser og udviklingsarbejde i forbindelse med: Modoffentlighedsformer, modproduktion og det stort set uopdyrkede område, der handler om den florerede ikke-instituerede tekst(sprog) praksis (fx børns egne traditioner): 1) den ikke-instituerede (væsentlig lokale og mundtlige) tekstproduktivitet. 2) tekstreceptionen (fremmedbestemt/produktiv), brugssammenhænge, tekstens organi-

sering af sociale omstændigheder. Undersøgelse og udvikling af det æstetiske udtryks potentialer som redskab for organisering af sociale og bevidsthedsmæssige livsomstændigheder, herunder dets potentialer som led i didaktisk praksis. Dette kan betragtes som et led i det bredere projekt, der handler om at undersøge og udvikle de undertrykte og overlejlrede socialisationspotentialer.

